



Branches in Zicht 2024

De harde cijfers van Nederlandse ondernemingen



Over BiZ

SRA benchmarkplatform Branche in Zicht (BiZ) biedt actuele data en kennis over 400 branches. Exclusief voor SRA-leden, uniek in Nederland. De cijfers van 446.000 jaarrekeningen worden gebenchmarkt, zodat SRA-kantoren de resultaten van hun mkb-klanten gericht kunnen verbeteren. Jaarlijks verschijnt het rapport 'Branches in Zicht' met de harde cijfers over het afgelopen jaar. De cijfers zijn rechtstreeks afkomstig van de jaarrekeningen van klanten van SRA-accountantskantoren, die samen 55% van het mkb bedienen. De betrouwbaarheid is gegarandeerd, omdat de data automatisch en anoniem verzameld worden vanuit de software. Er komt dus geen menselijk handelen aan te pas.

Copyright

Dit rapport is gepubliceerd op 24 juni 2024. Het auteursrecht voor de inhoud rust geheel bij SRA. Overnemen van de inhoud (of delen daarvan) is uitsluitend toegestaan met schriftelijke toestemming van SRA. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron (SRA-BiZ) duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Colofon

Uitgever: SRA (vereniging van 370 accountants- en advieskantoren)
Auteur: Annemarie van der Tuin (Taalvermogen)
Vormgeving: Remco Baars (Beet Vormgeving)

Contact

SRA is het grootste netwerk van mkb-accountantskantoren in Nederland. Branches in Zicht is een uitgave van SRA-BiZ en verschijnt één keer per jaar. Ga voor meer informatie naar www.sra.nl of neem contact op via biz@sra.nl.

Inhoud

- 03 Wederom winstdaling voor groot deel kleinere bedrijven**
Pieter van der Kwaak, bestuurslid SRA
- 04 De harde cijfers van het mkb**
De belangrijkste bedrijfseconomische ontwikkelingen voor het mkb als geheel
- 09 Trends en financiële situatie per branche**
Belangrijkste conjunctuurtrends per branche
 - 10 – Industrie**
 - 11 – Bouw**
 - 12 – Automotive**
 - 13 – Detailhandel**
 - 14 – Logistiek**
 - 15 – Horeca**
 - 16 – Medische zorg**
 - 17 – Specialistische zakelijke diensten**
- 18 Onderzoeksverantwoording rapport 'Branches in Zicht 2024'**
Verantwoording en samenstelling referentiegroep SRA-BiZ-database

Wederom winstdaling voor groot deel kleinere bedrijven

Voor het derde jaar op rij zag een groot deel van het kleinere mkb de winst dalen. In 2023 boekte 54% van het microbedrijf minder winst in vergelijking met een jaar eerder. Bijna 40% had een winstdaling van 50% of meer. Dat zijn cijfers die de kwetsbaarheid van deze kleinere bedrijven, de zogeheten microbedrijven, aantonen. De cijfers komen uit het voor u liggende rapport.

Sta er even bij stil: 83% van alle ondernemingen in ons land is een microbedrijf (2 tot 10 medewerkers). Met de andere bedrijven die tot het mkb behoren (tot 250 medewerkers, jaaromzet tot 1 miljoen euro), zijn zij goed voor bijna driekwart van de werkgelegenheid en voor bijna twee derde van de toegevoegde waarde (bron: 'Staat van het mkb 2023').

Gezien het belang van het mkb baren voorgaande cijfers van het microbedrijf, en daarnaast de omzet- en winstontwikkeling van het gehele mkb over 2023, mij zorgen. De omzettoename van het mkb bedroeg 3,6% in 2023 ten opzichte van het jaar ervoor. Op het coronajaar 2020 na is dit de kleinste toename sinds 2014. De winstontwikkeling kwam, dankzij forse besparingen op inkoop, uit op 9,1%. Over de jaren heen is die winsttoename beperkt.

Vanuit dit rapport constateren we dat een mkb-ondernemer van elke 100 euro omzet afgerond 8 euro overhoudt. Van die 8 euro moet de ondernemer de belastingen nog betalen, de rente als hij schulden heeft en last but not least de broodnodige investeringen doen om toekomstbestendig te kunnen blijven.

Het mkb heeft wel omzet- en winstgroei nodig om de kansen en uitdagingen als arbeidskrapte, digitalisering en verduurzamingsdoelen te kunnen betalen. Als die armslag er niet of nauwelijks is, heeft dat gevolgen voor de investeringen, doorgroeimogelijkheden en innovatiekracht van het mkb. Ondernemers zijn doorgaans positief ingestelde mensen, die vooruit willen en bereid zijn daarvoor te investeren. Daar is een goed financieringsklimaat voor nodig. Nu hapert het nog flink als het gaat om financieringen tot 1 miljoen euro.

Het mkb is belangrijk voor onze samenleving en we moeten met elkaar het mkb versterken. Dat kan niet zonder daadkrachtige overheid die kaders schept. Wat is er nodig? Een consistent beleid, vereenvoudiging en vermindering van regelgeving en een goed investerings- en financieringsklimaat, waardoor ondernemers kunnen groeien en hun veerkracht behouden.

Tot slot: SRA bedankt de leden die deelnemen aan het SRA benchmarkplatform BiZ.

Pieter van der Kwaak, bestuurslid SRA



De harde cijfers van het mkb

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste bedrijfseconomische ontwikkelingen voor het mkb als geheel centraal. We vergelijken de financiële situatie van Nederlandse ondernemers aan het eind van 2023 met die van 2022.



Microbedrijf onder druk

Hoewel zowel de omzet als de winst in het mkb in 2023 per saldo is gegroeid ten opzichte van 2022, was de groei relatief bescheiden ten opzichte van eerdere jaren. Een deel van de



Het is zaak dat microbedrijven meer stabiliteit, ruimte en vertrouwen krijgen om te ondernemen en te innoveren – ook van de politiek.



ondernemers ging er wat betreft winst zelfs behoorlijk op achteruit. Dit was vooral het geval in het microbedrijf (met een jaaromzet tot 1 miljoen euro en twee tot tien werknemers): voor het derde jaar op rij boekte ruim de helft van deze kleine bedrijven minder winst. Voor bijna 40% ging het zelfs om een stevige winstdaling van 50% of meer.

Microbedrijven zijn samen goed voor 83% van het totale aantal bedrijven in Nederland, leveren een belangrijke bijdrage aan onze welvaart en zijn goed voor de werkgelegenheid. Dankzij hun relatieve wendbaarheid zijn deze bedrijven vaak innovatief en daarmee hard nodig voor oplossingen voor de grote vraagstukken die er liggen, waaronder

verduurzaming en digitalisering. Niet voor niets scoort Nederland juist dankzij het relatief grote aandeel van microbedrijven al jaren hoog op de Europese innovatieranglijst. Als de groei en innovatiekracht bij deze kleine bedrijven stokken en het steeds moeilijker ondernemen wordt, heeft dat consequenties voor de economie en slagkracht van Nederland.

Het is dus zaak dat microbedrijven meer stabiliteit, ruimte en vertrouwen krijgen om te ondernemen en te innoveren – ook van de politiek – zodat ze een bijdrage kunnen leveren aan de grote vraagstukken in de maatschappij en dus onderdeel blijven van de oplossing.





Omzetontwikkeling

Omzetontwikkeling 2023 t.o.v. 2022

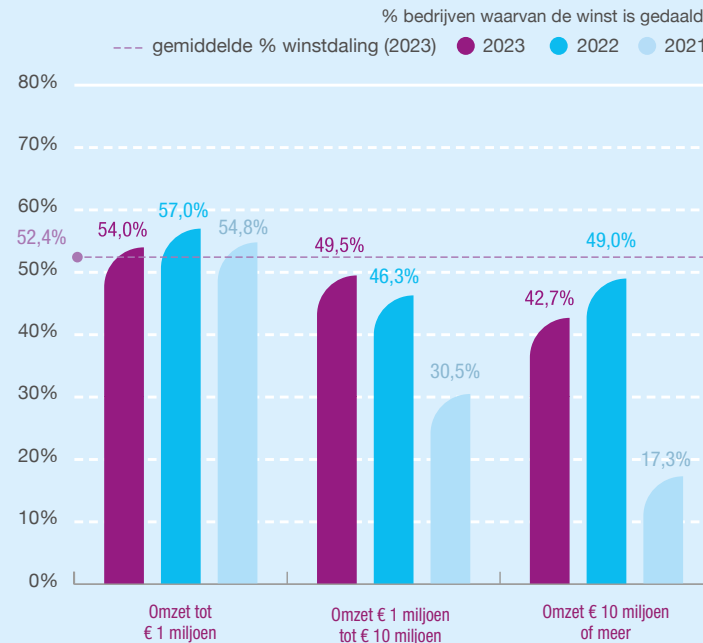
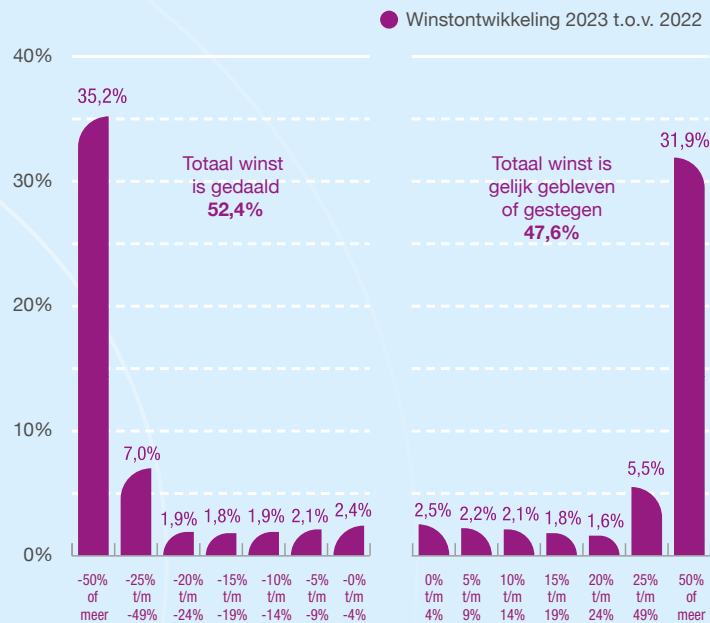
In 2023 is de omzet in het mkb met gemiddeld 3,6% gestegen. Deze groei steekt mager af bij eerdere jaren (+13,1% in 2022 en +10,1% in 2021). Met uitzondering van het eerste coronajaar 2020 (+0,6%) was de omzetstijging in het SRA-BiZ-onderzoek zelfs niet eerder zo beperkt. Bovendien blijft de groei van de omzet achter bij de inflatie, die het CBS voor 2023 heeft berekend op 3,8%. Het lijkt er dus op dat ondernemers prijsstijgingen aan de inkoopkant niet volledig hebben kunnen doorberekenen. Van volumegroei was per saldo geen sprake. In vrijwel alle branches was de omzetgroei minder dan voorheen, met uitzondering van de automotive (+9,1%) en specialistische zakelijke

dienstverlening (+11,5%). De detailhandel (+3,2%) en bouw (+2,5%) bleven achter bij het mkb-gemiddelde, terwijl de logistiek de omzet als enige zag krimpen (-1,6%). De prestatie van de logistiek moeten we echter wel zien in het licht van de recordstijging van de omzet een jaar eerder. Hierdoor lag het vergelijkingsniveau voor 2023 zeer hoog.

Bedrijven waarvan de omzet in 2023 is gedaald

Van alle bedrijven in ons onderzoek zag bijna 35% de omzet in 2023 dalen. In 2022 was dit nog iets meer dan 26%. Ook het aandeel van de ondernemers met een omzetkrimp van 50% of meer nam toe: van 7% in 2022 naar ruim 9% in 2023. Dit percentage was niet eerder zo hoog. De branches logistiek en

detailhandel springen er in negatieve zin uit. In de logistiek zag ruim de helft van de ondernemers de omzet vorig jaar teruglopen (2022: 19,8%). In de detailhandel was dit bijna 48% (2022: 34%). Als we kijken naar bedrijfsomvang, dan blijkt dat vooral de microbedrijven (exclusief zzp'ers) het moeilijk hadden: bijna 36% zag de omzet vorig jaar krimpen, tegenover 28% in 2022 en 25% in 2021. Het ging ook relatief vaak om een forse omzetkrimp van 50% of meer (12,4%, versus 10,2% in 2022 en 6,1% in 2021). Ook bij de grote mkb-bedrijven (jaaromzet > 10 miljoen euro) steeg het aandeel met een omzetkrimp: bijna 30% (2022: 18%). Tot slot zag ruim 34% van de bedrijven met een omzet van 1 tot 10 miljoen euro de omzet afnemen, tegenover bijna 24% een jaar eerder.



Winstontwikkeling

Winstontwikkeling 2023 t.o.v. 2022

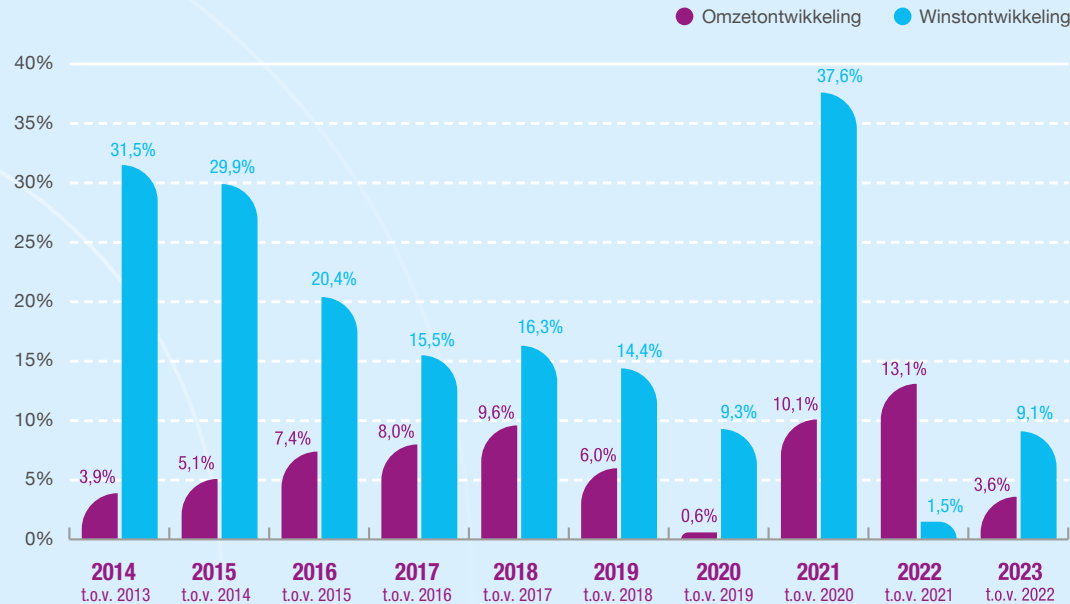
De winstgroei is in het mkb uitgekomen op gemiddeld 9,1%. Dit cijfer steekt op het eerste gezicht gunstig af bij de omzetontwikkeling en ook bij het voorgaande jaar (1,5%). Dat de winstgroei boven het percentage van 2022 ligt, komt door de gedaalde inkoopkosten. Een logische verklaring hiervoor is dat de grondstofprijzen in 2023 over het algemeen zijn gedaald. Als we echter kijken over een langere periode, dan was in 2023 sprake van een erg beperkte stijging van de winst. In 2021 was er een uitzonderlijke groei van bijna 38%, vooral dankzij steunmaatregelen. Laten we de uitschieters door corona weg, dan zien we dat de winstgroei over 2023 heel bescheiden is

ten opzichte van de meeste andere jaren. In ons onderzoek is het zelfs de op een na magerste winstgroei ooit. Een belangrijke factor hierin is de verdere sterke stijging van de personeelskosten: +9,7%, na ook al een stijging van ruim 10% in 2022. Vooral de loonkosten gingen in 2023 omhoog (+8,6%), relatief sterk in vergelijking met eerdere jaren. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt zal deze kostenpost voorlopig een zwaar stempel blijven drukken. De winstontwikkeling was het sterkst in de medische zorg en bouw, gevolgd door de industrie en horeca. De specialistische zakelijke dienstverlening herstelde met een winstgroei van bijna 15% deels van de krimp van bijna 32% een jaar eerder. Ondanks een relatief sterke omzetgroei wist de automotive nauwelijks winstgroei

(+0,5%) te realiseren. De detailhandel (-8,3%) en logistiek (-4,4%) zagen de winst zelfs krimpen. Deze twee branches corrigeerden voor een relatief sterke groei in eerdere jaren.

Bedrijven waarvan de winst in 2023 is gedaald

Net als in het voorgaande jaar zag meer dan de helft (52,4%) van de ondernemingen in ons SRA-BiZ-onderzoek de winst dalen. De onderlinge verschillen waren opnieuw erg groot: waar bijna 32% van de ondernemers de winst met 50% of meer zag stijgen, moest ruim 35% juist een winstdaling van 50% of meer accepteren. Kijken we naar branches, dan vallen de detailhandel, horeca en logistiek negatief op, terwijl in de medische zorg juist relatief veel ondernemers de winst zagen groeien.



De winstontwikkeling was het sterkst bij bedrijven met een omzet van 10 miljoen euro of meer. Ruim 57% van deze ondernemers wist de winst stabiel te houden of te laten groeien. In 2022 was dit 51%. Van de microbedrijven (exclusief zzp'ers) daarentegen zag voor het derde jaar op rij meer dan de helft (54%) de winst krimpen (tegenover 57% een jaar eerder). Net als in 2022 ging het bij bijna 40% van de microbedrijven om een winstdaling van 50% of meer. Dit is een trend die zorgen baart, want het lijkt erop dat het microbedrijf als aanjager van innovatie verstoken raakt van brandstof.

Bedrijfskosten

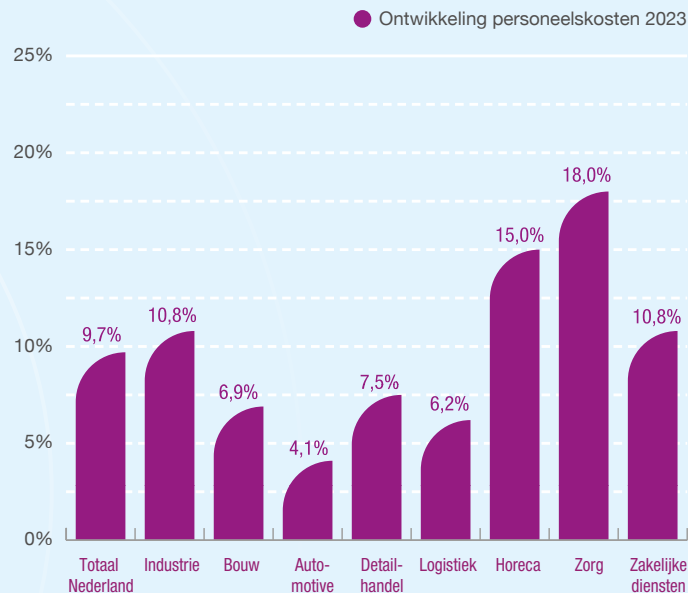
De bedrijfskosten zijn in 2023 minder sterk gestegen dan een jaar eerder: +7,6% tegenover +13,9% in 2022 (de sterkste stijging in het

SRA-BiZ-onderzoek). Hierbij valt op dat de personeelskosten voor het tweede jaar op rij met ongeveer 10% zijn gestegen. De hogere loonkosten droegen sterk bij aan deze stijging (zie ook de volgende paragraaf).

Hier staat tegenover dat de energie- en grondstoffenprijzen, ondanks een grillig verloop gedurende het jaar, per saldo zijn genormaliseerd. Sommige prijzen zijn zelfs weer gedaald naar het niveau van voor de coronacrisis. Verder valt op dat de exploitatiekosten vrijwel onveranderd zijn gebleven na de recordstijging van meer dan 54% in 2022. Tot slot lieten de verkoopkosten een toename zien van bijna 11%, tegenover een stijging van bijna 25% een jaar eerder.

Mutaties in resultatenrekening

	% mutatie 2022 tov 2021	% mutatie 2023 tov 2022
Netto omzet	13,1%	3,6%
Inkoopwaarde	14,5%	-0,3%
Brutomarge	10,0%	8,1%
Overige bedrijfsopbrengsten	44,5%	1,5%
Personeelskosten	10,2%	9,7%
Exploitatiekosten	54,4%	0,1%
Inventariskosten	-26,9%	-15,2%
Huisvestingskosten	15,1%	7,7%
Autokosten	22,5%	-0,4%
Verkoopkosten	24,6%	10,5%
Algemene kosten	-17,5%	6,1%
Overige kosten	72,8%	-3,0%
Bedrijfskosten	13,9%	7,6%
Afschrijvingen	6,0%	15,3%
Bedrijfsresultaat	2,2%	7,9%
Financiële baten en lasten	-97,8%	-4,9%
Gewoon resultaat voor belasting	1,5%	9,1%



Ontwikkeling personeelskosten

De personeelskosten zijn in het afgelopen jaar, net als in 2022, met ongeveer 10% gestegen. Anders dan in 2022 speelden de loonkosten hierbij de belangrijkste rol: deze stegen met bijna 9%, tegenover 5,4% een jaar eerder.

In 2023 zijn de lonen in het bedrijfsleven over het algemeen sterk opgelopen, vooral als gevolg van hogere looneisen in verband met de hoge inflatie in het voorgaande jaar en de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt. Dit zijn gemaakte afspraken die ook de

komende jaren in de kostenplaatjes zijn terug te zien. De loonkostenstijging in het SRA-BiZ-onderzoek over 2023 is echter zelfs nog forser dan de gemiddelde cao-ontwikkeling (zie hierna) en is ook in historisch perspectief sterk te noemen.

In 2023 bedroegen de totale loonkosten volgens het CBS 483,8 miljard euro (tegenover 448,7 miljard euro in 2022). Dit is de optelsom van 380,8 miljard aan brutolonen, 105,3 miljard aan sociale premies ten laste van werkgevers en 0,7 miljard aan eindheffingen, verminderd met 2,9 miljard aan loonkostensubsidies.

Volgens het CBS zijn de cao-lonen in 2023 in totaal met 6,1% gestegen. Deze toename is bijna tweemaal zo groot als die van 2022 (3,2%) en de grootste na 1982. In het laatste kwartaal van 2023 zette de opmars nog sterker door (+6,8%, de sterkste stijging in ruim veertig jaar).

Uit de SRA-BiZ-cijfers blijkt dat de personeelskosten op brancheniveau in 2023 veruit het sterkst zijn gestegen in de medische zorg (+18%) en horeca (+15%, na een stijging van 40% in 2022), gevolgd door de specialistische zakelijke dienstverlening en industrie (beide +10,8%). In 2023 zijn afspraken gemaakt over een structurele salarisverhoging in de zorg, wat heeft bijgedragen aan de kostenstijging. In ons onderzoek gingen de loonkosten in deze branche met bijna 18% omhoog. In de horeca zijn de personeelskosten in 2022 excessief sterk gestegen, doordat de branche de coronasteun in 2021 voor een groot deel in mindering had gebracht op deze kostenpost. In 2023 speelden ook voor de horeca nieuwe loonafspraken mee.

In het afgelopen jaar zijn de personeelskosten het minst toegenomen in de automotive (+4,1%), logistiek (+6,2%), bouw (+6,9%) en detailhandel (+7,5%). Vooral in de automotive (+1,9%) en logistiek (+0,4%) zijn de loonkosten relatief beperkt gestegen.

A photograph of a wind turbine under maintenance. Two workers in yellow hard hats and safety harnesses are on a platform, working on the tower. The background shows a clear blue sky and a green landscape with other turbines.

Trends en financiële situatie per branche



In dit hoofdstuk gaan we in op de stand van zaken in acht branches. Gemiddeld nam de omzet in 2023 toe met 3,6% en de winst met 9,1%. Hoe hebben de bedrijven in de acht branches het gedaan ten opzichte van het mkb-gemiddelde? En hoe presteren zij ten opzichte van elkaar?



Industrie

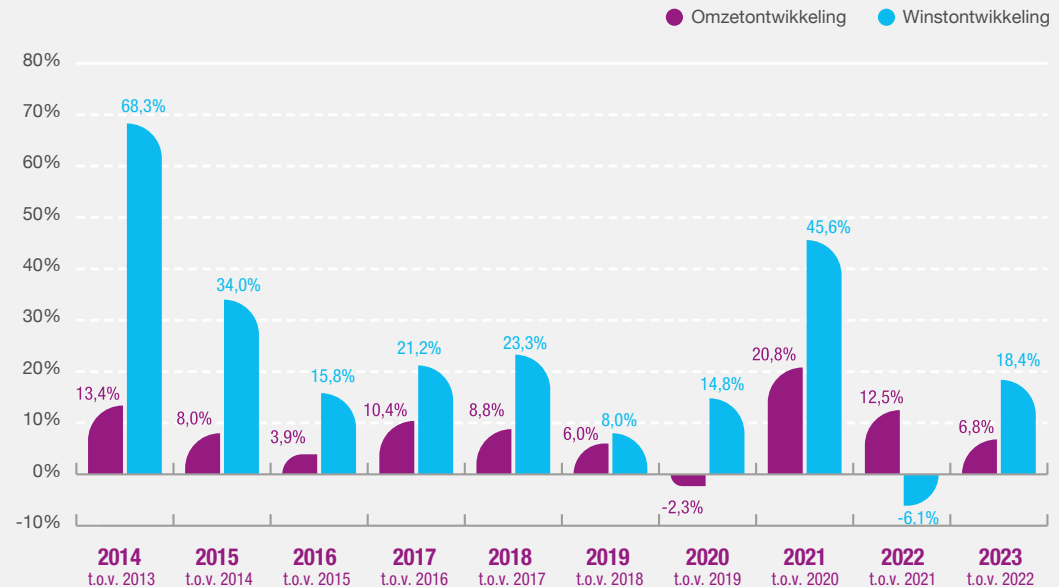
De industrie heeft in 2023 een omzetgroei behaald van bijna 7%. Daarmee deed de branche het beter dan het mkb-gemiddelde, maar de groei was minder sterk dan in 2022 (+12,5%). In de tien jaar dat we ons SRA-BiZ-onderzoek uitvoeren, kwam de omzetgroei alleen lager uit in 2016 (3,9%), 2019 (6%) en het uitzonderlijk zwakke coronajaar 2020 (met een omzetsdaling van ruim 2%).

De winstontwikkeling was met +18,4% bovengemiddeld, maar deze volgde op een eenmalige krimp in 2022 (-6,1%). Afgezien van 2019 (8%), heeft de industrie tot en met 2021 jaarlijks een winstgroei in de dubbele cijfers laten zien, met 2014 als extra positieve uitschieter (ruim 68%).

In 2023 was de winstgroei weer op niveau, ondanks dat de personeelskosten in de industrie relatief sterk zijn gestegen (+10,8%), zowel ten opzichte van het mkb-gemiddelde (+9,7%) als in vergelijking met een jaar eerder in de branche zelf (+6,3%). De brutomarge trok per saldo sneller aan dan een jaar geleden (+11,8% tegenover +6,6% in 2022). De over het algemeen lagere grondstoffenprijzen zijn in het voordeel van industriële ondernemers en dat zien we terug in de marges. Deze lagere prijzen hangen echter deels samen met een lagere economische vraag en die zal weer gevolgen hebben voor de industriële afzet. In hoeverre het een opweegt tegen het ander, moet de komende periode blijken.

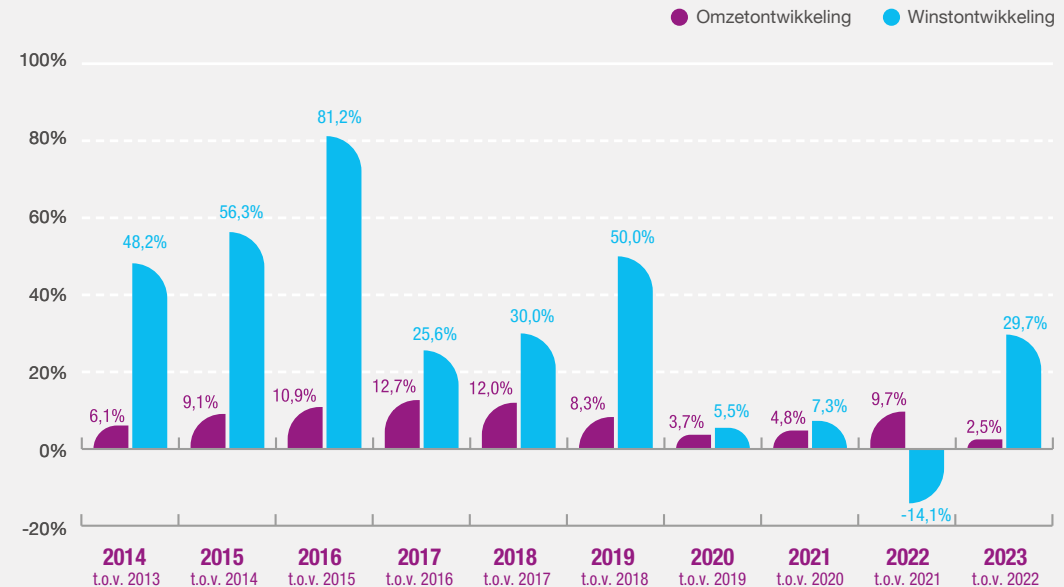
Deelbranches industrie

Binnen de industrie waren de verschillen groot. De helft van de ondernemers zag de winst vorig jaar namelijk afnemen en een derde zelfs met 50% of meer. Vooral drukkerijen en meubelmakers zagen hun winst dalen, ondanks dat de omzet voor drukkerijen gemiddeld wel hoger lag dan in 2022. Beter verging het producenten van voedingsmiddelen, die zich per saldo stevig herstelden van de krimp van de winst in 2022. Ook de deelbranche vervaardiging en installatie van machines en apparaten liet een bovengemiddelde winstgroei zien.





Bouw



De omzetontwikkeling in de bouw bleef in 2023 met 2,5% ver onder de maat. De groei bleef achter bij zowel het mkb-gemiddelde als bij het voorgaande jaar in de branche zelf (9,7%). Het is het derde jaar op rij dat de bouw het mkb in dit opzicht niet kan bijbenen. Het cijfer over 2023 is zelfs de meest bescheiden omzetgroei voor de bouw ooit in het SRA-BiZ-onderzoek. De branche heeft last van onder meer de schaarste aan bouwgrond en hogere rentes. In het tweede en derde kwartaal van 2023 kromp de bouwproductie en daarmee kwam er een einde aan een lange periode van groei.

Ondanks de magere omzetontwikkeling trok de winst juist sterk aan (+29,7%), na de behoorlijke krimp van de winst in 2022 (-14,1%). In dit opzicht deed de

bouw het wel beter dan het mkb als geheel. Aan de kostenkant viel op dat de personeelskosten in de bouw minder sterk zijn gestegen dan in het mkb, terwijl de inkoopkosten zijn gedaald ten opzichte van een jaar eerder. De brutomarge steeg met bijna 12%, tegenover bijna 3% een jaar eerder (en ruim 8% voor het mkb als geheel).

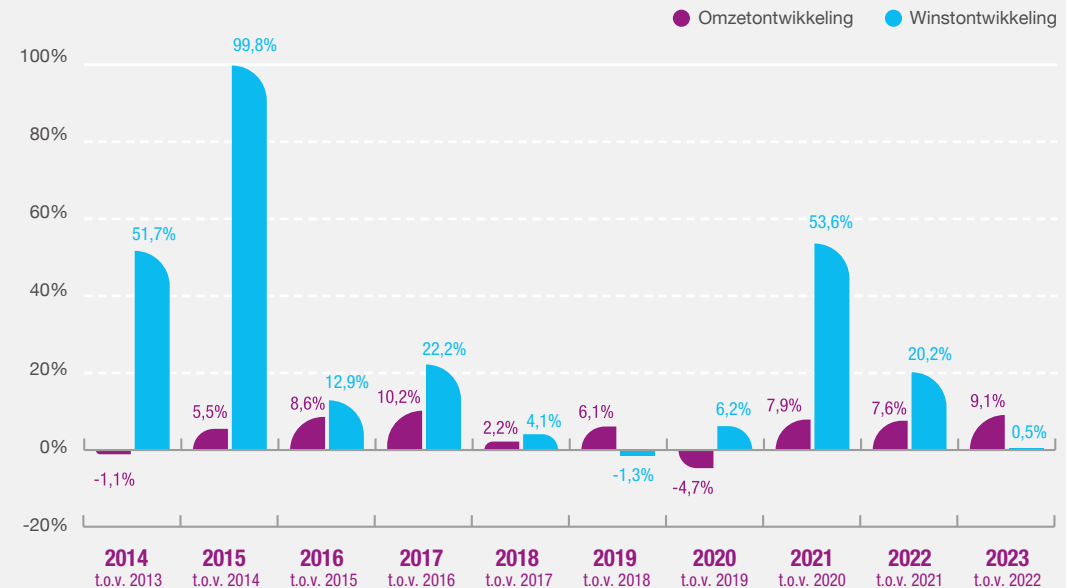
De winstontwikkeling van de bouw was vooral sterk in de jaren 2014 tot en met 2019, met jaarlijks een groei tussen de 25 en 82%. Daarna waren er twee jaren met enkelcijferige winstgroei, gevolgd door de uitzonderlijke krimp in 2022. De winstontwikkeling in de bouw past in 2023 dus weer beter bij de groei die we in de beginjaren van ons onderzoek zagen.

Deelbranches bouw

Binnen de bouw lieten de algemene en burgerlijke utiliteitsbouw een bovengemiddelde winstgroei zien, net als de afwerking van gebouwen en bouwinstallatie. Voor de algemene burgerlijke en utiliteitsbouw betekende dit een herstel van de daling van 2022. Projectontwikkeling bleef achter met een krimp van de omzet en een forse daling van de winst in 2023. Ook in 2022 leverde deze deelbranche al relatief flink in wat betreft omzet en winst. Hogere bouwkosten en problemen bij de vergunningenafgifte hebben ertoe geleid dat nieuwbouwprojecten zijn stopgezet, al dan niet tijdelijk.



Automotive



De autobranche heeft de omzet in 2023 met 9,1% zien toenemen. Dit betekende een verbetering ten opzichte van het voorgaande jaar (+7,6%). De groei lag ook duidelijk boven het mkb-gemiddelde van 3,6%. In de vergelijking over meerdere jaren valt op dat de omzet na een krimp in coronajaar 2020 (-4,7%) jaarlijks op een historisch gezien behoorlijk goed niveau blijft.

Desondanks bleef er vorig jaar onderaan de streep voor autobedrijven weinig over: de winst steeg met slechts 0,5%, tegenover ruim 9% voor het mkb en ruim 20% voor de automotive in 2022. Sinds 2014, de start van het SRA-BiZ-onderzoek, fluctueert de winstontwikkeling in de automotive sterk. Na hoge pieken in 2014 en 2015 viel de winst in 2018, en vooral in 2019 (een krimp van 1,3%) terug, gevolgd

door stevige groei in 2021 en 2022 en vrijwel geen groei in 2023. De groei in de coronajaren kwam voor een groot deel op het conto van de coronasteunmaatregelen.

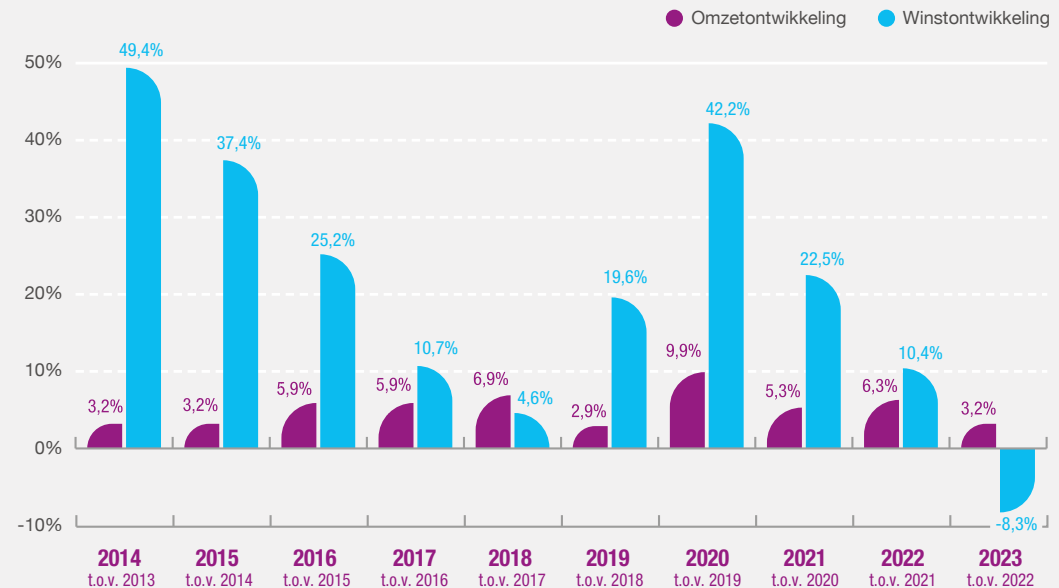
De bedrijfskosten zijn in 2023 wat sterker gestegen dan in 2022, maar wel minder sterk dan in het mkb als geheel. Dit geldt zeker voor de personeelskosten: een plus van 4,1% in de autobranche, tegenover +9,7% in het mkb (en +4,6% in de automotive in 2022). Dit kwam vooral door de ontwikkeling van de loonkosten. In de automotive stegen deze slechts met 1,9%, tegenover een plus van 8,6% in het mkb. De verkoopkosten, onder meer voor promotie en showrooms, zijn juist relatief sterk gestegen: +11,4%, tegenover +2,7% een jaar eerder.

Deelbranches automotive

Binnen de autobranche liepen de cijfers sterk uiteen. Ondernemers die zich richtten op de handel in auto's en aanhangers (eventueel gecombineerd met reparatie) kenden een moeilijk jaar. De omzet steeg in deze deelbranche weliswaar, maar de winstontwikkeling was sterk negatief. Voor bedrijven die zich bezighielden met gespecialiseerde reparaties van auto's was het beeld omgekeerd: in deze deelbranche daalde de omzet, maar was de winstontwikkeling net als in het voorgaande jaar bovengemiddeld positief. De handel in auto-onderdelen en accessoires tot slot zag de omzet minder groeien dan het branchegemiddelde, maar de winstontwikkeling was juist beter dan het branchecijfer.



Detailhandel



De omzet in de detailhandel is in 2023 met iets meer dan 3% toegenomen. Hiermee blijft de branche achter bij het voorgaande jaar (+6,3%) en ook licht bij het mkb-gemiddelde van 3,6%. De omzetgroei in 2023 blijft achter bij de inflatie (3,8%) en behoort tot de vier magerste jaren voor de detailhandel in ons onderzoek (iets meer dan 3% in 2014 en 2015 en 2,9% in 2019). De branche kende wat betreft omzetontwikkeling een uitzonderlijk goed 2020 (+9,9%).

De winstontwikkeling was vorig jaar ronduit slecht: de winst kromp met ruim 8%, tegenover een groei van ruim 10% een jaar eerder. Hiermee bleef de detailhandel ver achter bij het mkb-gemiddelde van +9,1%. Het is voor het eerst in het SRA-BIZ-

onderzoek dat de detailhandel jaar op jaar een winstdaling laat zien. Tot nu toe was 2018 het magerste jaar, met een winstgroei van 4,6%. In de coronajaren steeg de winst aanzienlijk, maar dit werd sterk beïnvloed door de steunmaatregelen van de overheid.

De personeelskosten stegen vorig jaar ruim twee keer zo hard als in 2022: +7,5% tegenover +3,8%. De loonkosten namen met ruim 7% toe, tegenover 3,5% in 2022. In beide gevallen was de stijging wel iets minder groot dan in het mkb als geheel (personeelskosten +9,7%, loonkosten +8,6%).

Deelbranches detailhandel

Binnen de branche waren de verschillen opnieuw erg groot. Zo zag 47% van de retailers de omzet in 2023 afnemen. Bijna 60% moest een krimp van de winst slikken en in bijna 36% van de gevallen ging het om een daling van 50% of meer.

De webwinkels zagen de omzet en vooral de winst toenemen, na een krimp in 2022. Fysieke winkels behaalden weliswaar een bescheiden omzetgroei, maar de winst liep sterk terug. Als we kijken naar de deelbranches, dan valt op dat de omzet en winst van kleding- en schoenenwinkels dramatisch zijn gedaald. Supermarkten wisten de omzet op te schroeven, maar leverden in op hun winsten. Doe-het-zelf-winkels behaalden eveneens veel minder winst, net als winkels in optische artikelen. Deze twee deelbranches hadden in 2022 nog een relatief goed jaar.



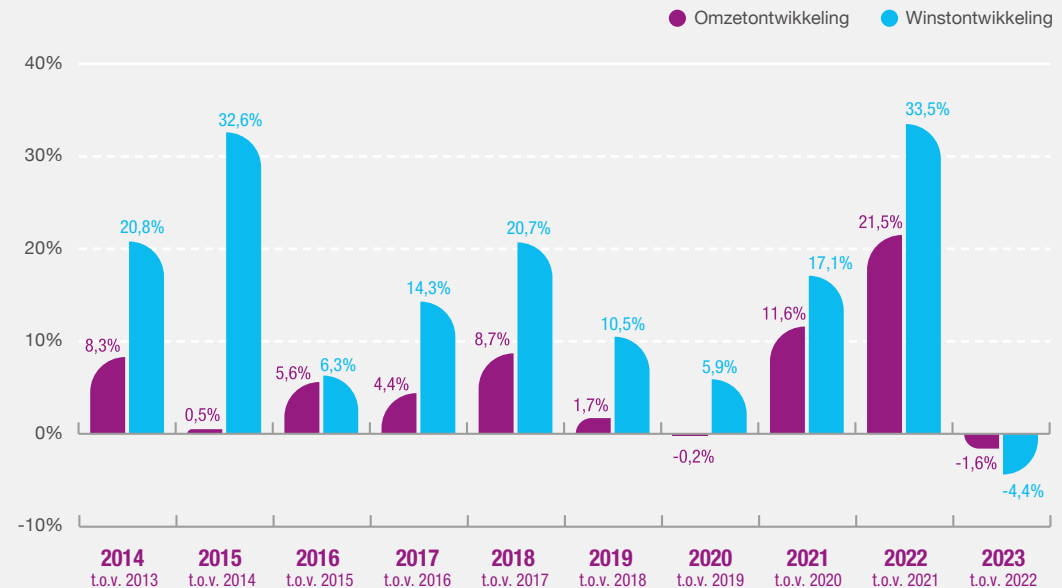
Logistiek

De omzet is in de logistieke branche met 1,6% gedaald. Daarmee heeft de branche duidelijk minder gepresteerd dan het mkb-gemiddelde. Als we kijken naar de trend over meerdere jaren, dan zien we dat 2021 en 2022 uitzonderlijk sterk waren met een groei van respectievelijk 11,6% en 21,5%. In ons onderzoek kwam voor de logistiek slechts één keer eerder een omzetkrimp uit de bus: in 2020, maar toen bleef de krimp beperkt tot 0,2%.

Voor het eerst in ons onderzoek was ook de winstontwikkeling negatief: -4,4%. Dit moeten we echter wel in perspectief zien, want dit cijfer volgt op de exceptioneel sterke winstgroei van +33,5% in 2022. De branche heeft na het sterke herstel van de coronapandemie te maken gehad met minder vraag.

Al met al lijkt het niveau in de logistiek echter nog altijd boven dat van 2021 te liggen. De marges staan overigens wel onder druk en vooral de wat kleinere logistieke ondernemers vinden het moeilijk om de hogere kosten door te berekenen aan hun klanten.

De bedrijfskosten zijn in 2023 met bijna 7% gestegen, volgend op een sterke toename van ruim 19% in het voorgaande jaar. In 2022 namen de personeelskosten in de branche al relatief sterk toe (ruim 18%) en deze zijn vorig jaar met nog eens 6,2% omhooggegaan. De loonkosten bleven min of meer stabiel, na de forse stijging van 13,6% in 2022.



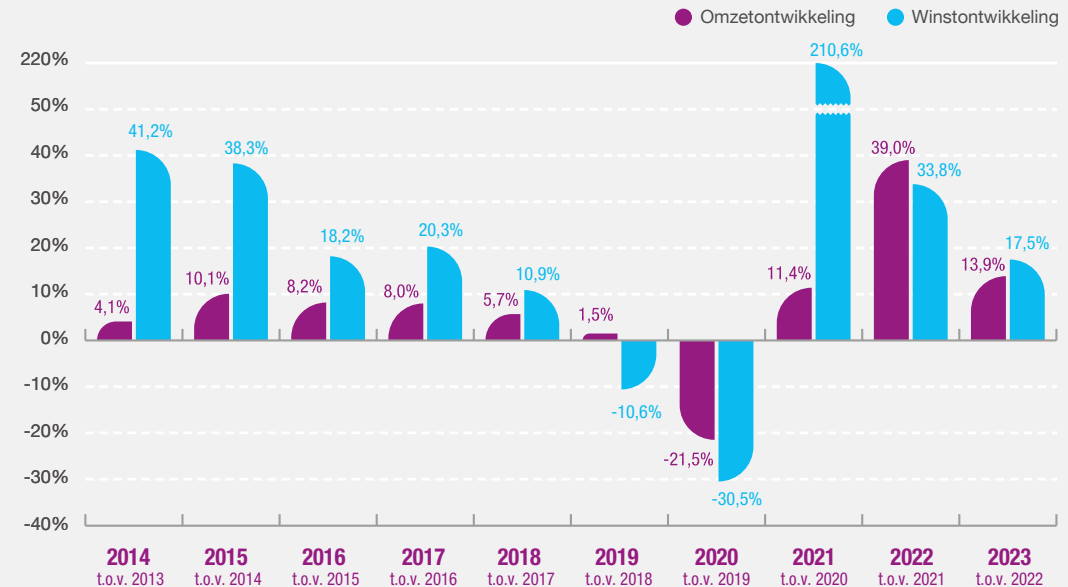
Deelbranches logistiek

Binnen de branche liepen de cijfers over 2023 uiteen. Zo zag iets meer dan de helft van de logistieke ondernemers de omzet dalen en bijna 54% de winst. Bij bijna een derde van de ondernemers ging het om een winstdaling van 50% of meer.

Kijken we naar de deelbranches, dan valt op dat vooral opslag en dienstverlening voor vervoer en het goederenvervoer over de weg achterbleven. De binnenvaart leverde omzet in, maar zag de winst juist stijgen. Volgens het CBS vervoerden binnenvaartschepen in 2023 ruim 327 miljoen ton goederen over de Nederlandse binnenwateren: een daling van 5,2% ten opzichte van het jaar ervoor. Er werd vooral minder steenkool vervoerd, maar er was ook een relatief sterke daling van het containervervoer.



Horeca



De horeca heeft in 2023 een omzetgroei van bijna 14% laten zien, na ook al een stijging van 39% in het jaar ervoor. Daarmee heeft de branche het veel beter gedaan dan het mkb-gemiddelde van 3,6%. Ook de winstontwikkeling was opnieuw positief: +17,5%, volgend op een groei van bijna 34% in 2022. Veel restaurants en hotels zaten vorig jaar continu volgeboekt, zeker in de Randstad. De consument heeft de horeca na de opheffing van de coronabeperkingen duidelijk weer weten te vinden en ook het buitenlandse toerisme is aangetrokken. De vraag was bij sommige ondernemers zelfs zo groot dat ze te weinig personeel hadden om aan de vraag te kunnen voldoen. Het gevolg was dat sommige zaken de deuren op bepaalde dagen in de week gesloten hielden. Gezien de gunstige vergelijking tussen de omzet- en winstgroei bestaat het vermoeden dat ondernemers de capaciteit onderaan de streep beter hebben benut door de beperktere openingstijden.

De winst- en omzetontwikkeling in de horeca is in de afgelopen jaren sterk beïnvloed door corona en de steunmaatregelen van de overheid. In 2020 daalden de omzet en de winst sterk door de verplichte sluitingen en andere beperkende maatregelen; in 2021 volgde een sterke stijging van de winst dankzij de steunmaatregelen en in 2022 en 2023 is de winstontwikkeling weer wat meer in lijn komen te liggen met de jaren voor corona.

In de horeca zijn de personeelskosten vorig jaar verder gestegen, met nog eens 15% (na een plus van 40% in 2022). De eerdere sterke stijging werd wel vertekend door de aanspraak op de NOW-steun die horecaondernemers op deze kostenpost in mindering hadden gebracht. De loonkosten namen in 2023 toe met 13,5%. De inkoopwaarde is opnieuw toegenomen (+15,6%, +37% in 2022).

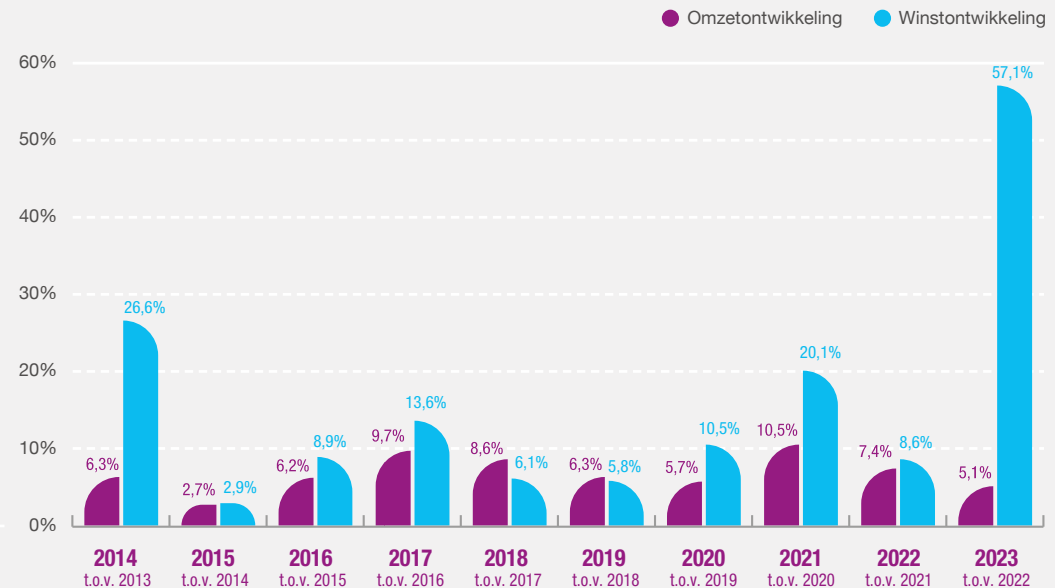
Deelbranches horeca

Binnen de horeca waren er relatief weinig ondernemers die de omzet zagen dalen: iets meer dan 29%, tegenover iets meer dan 38% in het mkb. Ruim 54% van de horecabedrijven leverde echter in op de winst en in ruim 30% van de gevallen ging het om een forse winstdaling van 50% of meer.

In 2023 presteerden vooral de hotels beter dan gemiddeld, na ook al een goed 2022. Mogelijk worden de cijfers al enigszins beïnvloed door de tijdelijke huisvesting van statushouders in hotels, waar goede marges voor de hotels tegenover staan. Restaurants wisten de omzet en vooral de winst in 2023 op te krikken, net als verhuurders van vakantiehuisjes en -appartementen. Cafés en snackbars bleven flink achter bij het gemiddelde en zagen de winst over het algemeen teruglopen.



Medische zorg



In de medische zorg is de omzet in 2023 met ruim 5% gestegen, tegenover een plus van ruim 7% een jaar eerder. De omzetgroei ligt daarmee licht boven het mkb-gemiddelde. Over het algemeen geeft de omzetontwikkeling in de medische zorg een redelijk stabiel beeld te zien, met 2015 als zwakste (2,7%) en 2021 als sterkste (10,5%) jaar in het SRA-BiZ-onderzoek.

De winstontwikkeling kent een aanzienlijk grilliger verloop, met positieve uitschieters in 2014 (26,6%), 2021 (20,1%), maar vooral 2023. In het afgelopen jaar nam de winst in de medische zorg met 57,1% toe en daarmee bleef de branche het mkb-gemiddelde voor het tweede jaar op rij voor. Van 2014 tot en met 2019 en in 2021 presteerde

de medische zorg wat betreft winstontwikkeling telkens slechter dan het mkb als geheel. In dit licht is het dus niet zo verwonderlijk dat het nu juist relatief goed gaat. Een mogelijke verklaring voor de sterke winstgroei in 2023 is daarnaast de explosieve groei van het aantal commerciële partijen in de zorg die hogere tarieven kunnen rekenen en daardoor vaak relatief veel winst maken.

De personeelskosten zijn in 2023 bijna twee keer zo hard gestegen als in het voorgaande jaar: +18% tegenover +9,2%. Dit is een sterkere toename dan in het mkb als geheel (+9,7%). Dit kwam vooral door de relatief sterke stijging van de loonkosten met bijna 18% (2022: +8%). Per saldo kwamen de bedrijfskosten 12% hoger uit dan in 2022.

Deelbranches medische zorg

Binnen de medische zorg wisten alle deelbranches een hogere omzet te realiseren, met uitzondering van de medische en tandheelkundige praktijken en de tandartsen (die ook de winst zagen teruglopen). Huisartsen zagen de winst nauwelijks toenemen. Fysiotherapeuten herstelden van de forse krimp van de winst in 2022 en zetten over 2023 over het algemeen mooie resultaten neer. De winstontwikkeling was duidelijk bovengemiddeld bij maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting, jeugdzorg (grote vraag), kinderopvang (inhaalslag na de coronasluitingen), praktijken van medisch specialisten en dagbehandelcentra (geen tandheelkunde).



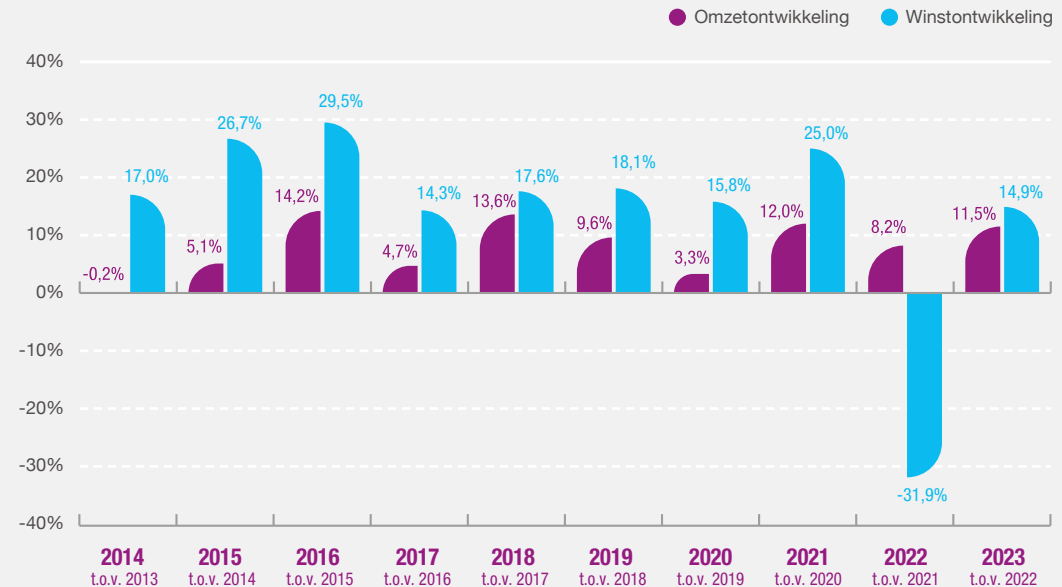
Specialistische zakelijke diensten

Specialistische zakelijke dienstverleners hebben de omzet in 2023 zien toenemen met 11,5%. Dit is een sterkere groei dan in 2022 (8,2%) en hoger dan het mkb-gemiddelde in 2023. Sinds het begin van ons onderzoek in 2014 heeft de specialistische zakelijke dienstverlening regelmatig een omzetgroei gelijk aan of sterker dan die van het mkb laten zien, met uitzondering van 2014, 2017 en 2022.

De winst in de branche is in 2023 met bijna 15% gestegen, tegen +9,1% voor het mkb. Hiermee liet de branche een stevig herstel zien van de

uitzonderlijke krimp van bijna 32% in 2022. In de periode 2014 tot en met 2021 schreven specialistische zakelijke dienstverleners stevast een dubbelcijferige winstgroei bij.

In 2023 zijn de personeelskosten opnieuw relatief sterk gestegen: +10,8%, volgend op +9,7% in 2022. De loonkosten stegen met iets meer dan 10%, tegen bijna 9% een jaar eerder. De branche is er goed in geslaagd om de overige kosten onder controle te houden.



Deelbranches specialistische zakelijke diensten

Binnen de branche waren de verschillen groot. Zo zag bijna 53% van de ondernemers de winst dalen en voor ruim 36% was dit zelfs een krimp van 50% of meer.

Wat betreft deelbranches lieten advocaten, accountants en adviseurs op het gebied van management en bedrijfsvoering een bovengemiddelde winstgroei zien. Reclamebureaus zagen de winst juist dalen, bij een hogere omzet. Architecten en notarissen zagen zowel de omzet als de winst afnemen.

Onderzoeksverantwoording rapport 'Branches in Zicht 2024'

De jaarrekeningen zijn afkomstig van SRA-BiZ-kantoren die werken met Caseware, Exact, Visma | MLE en Visma | Visionplanner en de hiervoor benodigde koppeling hebben geïnstalleerd.



Aanlevermoment

Jaarrekeningen worden ruwweg op de volgende momenten verzameld: zodra deze de status 'Concept t.b.v. klant' of 'Definitief' krijgt óf wanneer men een rapport opvraagt. Afhankelijk van het gebruikte rapportagepakket en de versie van het SRA-kantoor, gebeurt dit meestal volledig automatisch. Er is dan dus geen menselijke handeling bij betrokken.

Uitsluitingsgronden

Voordat we de jaarrekening verwerken en opslaan in het SRA benchmarkplatform BiZ, vindt een (automatische) check plaats of de jaarrekening aan een aantal basiscriteria voldoet, bijvoorbeeld of de balans in evenwicht is of een geldig KVK-nummer heeft. Voldoet een jaarrekening niet aan een of meerdere

van deze criteria, dan wordt deze niet verder verwerkt in het SRA benchmarkplatform BiZ.

Gemiddeld wordt 4,7% van de aangeleverde jaarrekeningen uitgesloten op basis van bovenstaande criteria.

Verrijking met Kamer van Koophandel-gegevens

Alle jaarrekeningen die worden verwerkt in het SRA benchmarkplatform BiZ, verrijken we met een aantal gegevens uit het KVK-register (SBI-code, rechtsvorm, vier cijfers van de post-code, aantal personeelsleden en oprichtingsjaar).

Anonimisatie

De aangeleverde jaarrekeningen worden geanonimiseerd, zodat deze niet kunnen

worden herleid naar de bedrijven waar de cijfers betrekking op hebben.

Opslag volgens uniform rekeningschema

Nadat alle data zijn geanonimiseerd, worden ze opgeslagen volgens een uniform rekening-schema dat SRA beheert. Concreet betekent dit dat informatie uit verschillende rapportagepakketten volgens dezelfde (database) structuur wordt opgeslagen.

Steekproefverantwoording

De analyse is gebaseerd op 9.208 jaarrekeningen, die representatief zijn voor het mkb. Voor de branches is een weging toegepast conform de verdeling van het CBS.

Samenstelling referentiegroep SRA-BiZ-database

Sector (gewogen naar CBS-verdeling)	Verdeling referentiegroep SRA-BiZ (gewogen naar CBS-verdeling o.b.v. sector)		Verdeling volgens Centraal Bureau voor de Statistiek (4 ^e kwartaal 2023)
	n	%	
Industrie	339	4%	4%
Bouw	993	12%	12%
Automotive	164	2%	2%
Detailhandel	698	7%	7%
Logistiek	247	3%	3%
Horeca	302	3%	3%
Zorg	861	10%	10%
Financiële dienstverlening	476	2%	2%
Groothandel en handelsbemiddeling	359	4%	4%
Specialistische zakelijke diensten	1.775	20%	20%
Overig	2.994	33%	33%
Totaal	9.208	100%	100%

Regio (Nielsen-districten)		
	n	%
De 4 grote steden	633	7%
Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht (exclusief de 4 grote steden)	3.180	35%
Groningen, Friesland en Drenthe	968	11%
Overijssel, Gelderland en Flevoland	2.819	31%
Zeeland, Noord-Brabant en Limburg	1.608	17%
Totaal	9.208	100%

Bedrijfsomvang (o.b.v. omzet)		
	n	%
Tot € 1 miljoen	6.470	70%
€ 1 tot € 10 miljoen	2.281	25%
€ 10 miljoen of meer (hoogste waarde: € 27.600.201)	457	5%
Totaal	9.208	100%